

Móra Ferenc

A HATRONGYOSI KAKASOK

Egyszer a hatrongyosi bíró kakasa, ahogy a szemétdombon kipirgél-kapargál, talál egy fületlen gombot. Nosza, fölugrik vele az ól tetejére, s elrikkantja magát hét határ hallatára:

Kukurikú, Kelemen!
Mit leltem a szemeten!

Hatrongyosi bíró fia, Kelemen, kis kakashoz odaugrik sebesen.

- Mutasd csak, kis kakas, mid van neked?

- Nem tudom én, hogy micsoda, de mégse adom oda, - felelt a hatrongyosi bíró kakasa, s beugrott a sövény közé. Utána Kelemen, s a hatrongyosi bíró fia úgy megbúbozta a hatrongyosi bíró kakasát, hogy egyszeribe eleresztette szegény feje a fületlen gombot.

- Kukurikú, Kelemen: ezt már el nem szenvedem. Megbántottad a kakast, majd megbánod még te azt! - sivalkodott a kiskakas, s egyszeribe összetrombitálta a kakasülőről a falu kakasait:

Hatrongyosi kakasok,
Gyorsan ide szálljatok!

Nem telt bele egy kukurintásnyi idő, már akkor ott voltak a hatrongyosi kakasok, öregbíró kakasa, kisbíró kakasa, kántorék kakasa, harangozó kakasa, - több kakas nem volt Hatrongyoson.

Mit tanácskoztak, mit nem, azt a sárga cserebogár, amelyik arra repült, jobban meg tudná mondani, ha a hatrongyosi bíró kakasa nagy elkeseredésében be nem kapta volna a sárga cserebogarat. Elég az hozzá, hogy arra repült egy cinege, s odaszólt a kakasgyűléshez:

Hatrongyosi kakasok,
Mi az újság nálatok?

- Kicsi falu, nagy a torony, bosszút állunk Hatrongyoson, - felelték a kakasok.

- Majd ha fagy, hó lesz nagy, répa terem vastag, nagy, - csúfolódott a cinege.

- A fele se tréfa ennek, - meresztgették a taréjukat a hatrongyosi kakasok. - Nem kel föl többet a nap Hatrongyoson, mert nem kukorékolnak neki a hatrongyosi kakasok.

- Hatrongyosi kakasok, jaj de nagyon okosok! - nevetett a cinege továbbrepülve. A hatrongyosi kakasok pedig elmentek aludni, hanem előbb keményen megrázták egymásnak a taréját. Kakas tesz feladást, huncut, ki nem állja, - annyit jelent ez kakasnyelven.

Bizony még javában húzták a bőrt a fagyon a hatrongyosiak, mikor a kántorék kakasa már elrikkantotta magát:

Kukurikú, virradóra,
Éjfél után három óra!

Egyszerre talpon volt egész Hatrongyos, s mérgében majd lenyelte a fejét a hatrongyosi bíró kakasa.

- Ez a kakasbecsület? Ki a faluból a kántorék kakasával!

Három kis kakas úgy kimarta maga közül a negyediket, hogy az meg se állt addig, ameddig a hatrongyosi torony ellátszott. Akik pedig otthon maradtak, azok még jobban megfogadták, hogy nem hallatszik több kakasszó Hatrongyoson. Ne tudja a hajnal, mikor kell neki hasadni.

Hát, uramfia, a fél szemét még ki se nyitja másnap a harangozó kakasa, mikor már rágyújtott a nótára:

Kukurikú, emberek,
Hajnallik már, keljetek!

Bizony az lett a vége, hogy a harangozó kakasát is elüldözték Hatrongyosról, mint az igaz ügy árulóját. Majd azok mutatják meg, hogy ki az igazi kakas, akik otthon maradtak: kisbíró kakasa, öregbíró kakasa. Kisbíró kakasa állta is a fogadást másnap hajnalig, hanem akkor már nem bírt magával:

Kukurikú, kelj, kelj,
Piros hajnal, serkenj!

Nem is kellett egyéb a hajnalnak, egyszerre feltolta piros ábrázatát az ég alján.

- Jaj, mit tettem, jaj, mit tettem! - sipított a kisbíró kakasa, s úgy világnak ment bújában, hogy még tán ma sem állt meg.

Nem maradt már egyéb kakas Hatrongyoson, csak az öregbíró kakasa. Le se merte hunyni a szemét egész éjszaka, nehogy álmában elkukurítsa magát valahogy. Jaj neked, Kelemen, megfizetsz a fületlen gombért! Jaj neked, Hatrongyos, sose látod többet a szép piros hajnalt, nincs, aki felköltse!

Néz, néz a sötétségbe a hatrongyosi bíró kakasa: hát egyszer csak megpirul ám az ég alja, s fölmosolyog rajta a szép piros hajnal. Mosolyog, mosolyog, egyre jobban mosolyog, szinte csúfolódik:

- Tudom én az időt kakasszó nélkül is!

- Kukurikú, ilyen szégyen többet engem sose érjen! - rikkantotta el magát az utolsó hatrongyosi kakas, s úgy ugrott le a padlás szájából, hogy menten kitorpte a nyakát.

Azóta Hatrongyoson nincsen kakas, s a hatrongyosi gyerekek nem ehetnek kakastejes kenyeret.

(Az Én Újságom, 1907/27.
Tanyai Tamás néven)